

Pleione

Eerder publiceerden we over *Cypripedium*, fraaie orchideeën die in mei bloeien en uitermate winterhard zijn. Er worden echter meer orchideeën als min of meer winterhard beschouwd.

TEKST BERT VERMEIJDEN | FOTOGRAFIE ANTHURA, WIERT NIEUMAN, BERT VERMEIJDEN

Het leuke van deze soorten is dat de bloemen duidelijk als die van een orchidee herkenbaar zijn, maar dat het verdere uiterlijk van de plant en de groeiomstandigheden enorm kunnen verschillen. Het zijn gekweekte geslachten en soorten die in Nederland niet in het wild voorkomen. Toch worden verschillende leden van de families *Pleione*, *Calanthe* en *Bletilla* in staat geacht de Hollandse winters het hoofd te bieden. *Pleione* is de eerste van de drie die zijn bloemen laat zien in het voorjaar, daarom besteden we in dit artikel aandacht aan deze bijzondere orchidee, die nog relatief onbekend is als tuinplant.

AARDORCHIDEE

Pleione wordt ook wel aardorchidee genoemd. Het is een naaktbloeiër: de plant bloeit voordat het blad verschijnt. Zowel blad als bloem komen tevoorschijn aan de onderkant of zijkant van een schijnbol. Daarin worden voedingsstoffen opgeslagen, waarmee de plant zware tijden het hoofd kan bieden. De grootte van die bol varieert: soms heeft deze een omtrek van wel 10 centimeter, bij een andere soort is de schijnbol niet groter dan een zilveruitje. De term 'schijnbol' wordt gebruikt omdat de opbouw van een bloembol, die normaliter uit verschillende lagen, de rokken, bestaat, volledig ontbreekt. De bollen groeien in clusters, soms zitten er tal-

loze bollen aan elkaar vast. Die clusters kunnen desgewenst worden gesplitst. Nadat de bloemen zijn uitgebloeid, verschijnt het blad en begint de oorspronkelijke bol langzaam te verschrompelen. Iedere uitloper die aan de zij- of onderkant wordt gevormd, maakt echter een nieuwe schijnbol, dus onder goede omstandigheden is het aantal bollen na een jaar verdubbeld. Na een eerste aanplant verkeerde ik in de veronderstelling dat alle bollen in het voorjaar aan het verrotten waren, niet wetend dat er op dat moment al nieuwe uitlopers werden gevormd.

Het blad van *Pleione* is frisgroen en langwerpig. Afhankelijk van soort en cultivar bereiken de bloemen een grootte van vijf tot acht centimeter. Ze zien er onmiskenbaar als een orchidee uit. De binnenkelk heeft dikwijls een andere kleur dan de rest van de bloem en is ook nog eens dikwijls gevlekt. De kleur van de buitenbladen varieert van wit tot dieproze en alle kleuren daartussen, soms zelfs naar oranje en geel neigend, afhankelijk van soort of hybride. Tip: bij aanschaf is het dikwijls nog niet duidelijk welke kleur de bloemen bezitten. Zodra de bloemknoppen verschijnen, is er al aan de kleur van die knoppen te zien of je met een min of meer witte of met een meer roze cultivar te maken hebt. In principe verschijnt er uit elke bol minstens één bloem, het kunnen er bij zware uitlopers echter ook twee of meer zijn. Het aantal stelen varieert van één tot drie per schijnbol. De bloei van de

meeste soorten en cultivars vindt plaats tussen maart en april. Daarna verschijnt pas het blad, dat weer in oktober verdwijnt.

GROEIPLAATS

Deze planten komen van oorsprong voor in koude, beschaduwde en vochtige gebieden in Oost-Azië. Ze geven de voorkeur aan een lage pH, dus een hoge zuurgraad. Een aantal soorten is vrijwel winterhard gebleken, zoals *Pleione limprichtii* en *Pleione bulbocodioides*, de aardorchidee met het grootste verspreidingsgebied. Deze groeit onder meer in China, Japan, Taiwan en Tibet. *Pleione* groeit in de natuur bijvoorbeeld op randen van beschaduwde rotsformaties of oude boomtakken, waar zich bijvoorbeeld humus of mos heeft verzameld. *Pleione* beschikt over een rudimentair wortelgestel en als die plant ook nog eens op een dunne laag humus groeit met een ondergrond van rotsen, moet de natuur zelf maatregelen treffen om vocht vast te houden: het ontstaan van de schijnbol. Ze laten zich in de tuin prima verwerken in turfterrassen of in tufsteen, maar kunnen ook zo in de tuin worden geplant. Verrijk dan wel de aanwezige grond met wat blad-aarde. Elk jaar breidt het aantal bloemen – dus bollen – uit. Een vochtige standplaats is prima, maar er ontstaan problemen als het overtollige water niet weg kan. De echt fanatieke liefhebbers houden deze planten vaak in aardwerk schalen, waarbij een groot

gedeelte van de schijnbollen boven de grond uitsteekt. Deze worden dan in de koude kas overwinterd. De serieuze verzamelaar kan kiezen uit 362 verschillende cultivars en hybriden... Deze zijn voortgekomen uit 21 verschillende soorten, terwijl er ook nog eens vijf natuurlijke hybriden bestaan. Veel van deze soorten zijn echter niet volledig winterhard en hebben van vorst van meer dan vijf graden Celsius te lijden. Veel hangt echter af van de gebruikte soorten en de standplaats. *Pleione limprichtii* heet het meest winterhard te zijn en dat geldt ook voor *Pleione bulbocodioides*. Omdat *Pleione* als tuinplant nog relatief onbekend is, is er over de winterhardheid van alle andere soorten nog niet veel bekend. Proeven met verschillende hybriden – in veel gevallen sterker dan de soort – hebben echter uiterst bemoedigende resultaten opgeleverd. Op een beschutte plaats aangeplant – de plant groeit in de natuur ook op beschutte plaatsen – overleefden deze zelfs zware vorst. Zet ze dus op een beschut en min of meer beschaduwde plaatsje in de tuin. Een prima manier voor de liefhebber om deze planten te kweken is in de al genoemde ondiepe terracotta schalen, tufsteen of turfblokken. Strenge vorst moet dan wel worden geme-

den. Bloeien ze eenmaal, dan mogen ze gerust in huis worden gehaald. Tot voor kort was het houden van deze aardorchideeën louter weggelegd voor een groepje specialisten. Ook waren de potten met een enkele schijnbol fors aan de prijs. Dat is tegenwoordig sterk veranderd, want het is gebleken dat deze orchideeën door goede kwekers op een vrij gemakkelijke manier te vermenigvuldigen en op te kweken zijn, met dank aan nieuwe technieken en inzichten. Dit wil niet zeggen, dat deze bijzondere planten geen geheimen meer hebben... Vermenigvuldiging gebeurt trouwens niet eens met weefselkweek, want ook zonder deze methode groeien ze onder de juiste omstandigheden prima! Daarom is een pot met minstens zes bollen, ieder goed voor minstens één, meestal twee of zelfs drie bloemen tegenwoordig goedkoper dan een boeket... Met dank aan Anthura, de kwekerij die hier veel tijd (dus geld) in steekt. Er is ook een serie nieuwe hybriden in aantocht, door deze kwekerij ontwikkeld.

Koopt u *Pleione* in pot en net voor de bloei, dan bent u verzekerd van een fraaie tafelvorsiering! Als u niet teleurgesteld wil worden

door fraaie maar te delicate cultivars, beperk u dan tot de soorten *Pleione limprichtii* en *Pleione bulbocodioides* en hun cultivars: deze zijn immers tot op heden het meest winterhard gebleken. 🌱

— Informatie —

Meer informatie en verkoopadressen:
<http://gardenorchid.com/>

Wilt u *Pleione* eens in een min of meer natuurlijke omgeving zien bloeien? Ga dan dit voorjaar naar de Botanische Tuinen Utrecht om te genieten van een spectaculaire aanplant van *Pleione bulbocodioides*. Daar bloeien er honderden in de gestapelde turfterrassen, waar ze bijna een complete wand vormen.

Botanische Tuinen Utrecht
 Budapestlaan 17
 3584 CD Utrecht
www.uu.nl/botanischetuinen
 1 maart tot 1 december,
 dagelijks van 10.00 tot 16.30 uur.